

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այն անգի համար ուր այս լրագրի մասին արգիլում է, ամբողջ 20րդ շրջանի (9040-րդ) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխել...

Ի ՏԱՐԻ ԹԻՒ 11

1904 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 12 Դ. (Հ. Տ. Սեպտեմբեր 29)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրությունը, եթե հարկ համարի, համառոտելով և կատարելով...

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամենայն Հայոց կարողիկոսի դրկած պատուիրակությանը. — Կիրիկիայի կարողիկոսն է Կ. պոլիս. — Արմենիայի 20 ամենակի հանդես Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներին մեջ...

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

“ԱՐՄԵՆԻԱ” Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ

Շատեր կը փափագէին ունենալ Արմենիայի Ա տարեգրքանի (1885-86) թիւերն որոնք հայկական խնդրին հայ գաղթականութիւններն ուղարկութեան առարկայ դառնալուն ըս. կղերական պատմութիւնը կը ներկայացունեն...

Որպէս զի Արմենիայի բարեկամները կարենան դիւրութեամբ տարածել Արմենիայի Յոշարարն իրենց շրջաններին մէջ...

Արմենիայի Յոշարարը իր յառաջաբանով մէկտեղ կը բաղկանայ 124 երեսներէ, ութամսկ զիւրքի վրայ տպագրուած: Գինն է 1 ֆրանք և 40 սանդիւմ: Տարածելու համար 10 հատ մէկէն առնողին, փոխանակ 14 ֆրանք, 10 ֆրանքով (2 տոլար) կը շնորհակալուի:

Արժեքը կանխիկ չըրկուած ապագայ ֆրանքները չեն գործադրուիր:

ԱՄԵՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՂԵԿԱՍՏ ՊԱՏՈՒՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի պատուիրակները, Գեր. Յովսէփ արքեպիսկոպոս Ամերիկայի և Գեր. Սահակ արքեպիսկոպոս Պարսկա-Հնդկաստանի, Գիւնարտ ընկերութեան Ումպրիա շոգենաւով Անգլիան Նիւ Եորք հասած են սեպտ. 25ի շաբաթ օր, իրենց հետ մէկտեղ ունենալով Տիար Տօքթօր Յովհաննէս Լորիս Մէլիքովը: Ամերիկայի հայ գաղթականութիւնը շատ պատուաւոր ընդունելութիւն մ'ըրած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի պատուիրակութեան օր ի ջանքով եր Նիւ Եորքի ամենէն պատուաւոր օթեաններէ մին ուր օտարազգի կարևոր անձնաւորութիւններ և լրագրական թղթակիցներ իրենց այցելութիւններն առած են:

Գեր. Սահակ արքեպիսկոպոս Արևմտեան կիրակի օր պատարագեր և քարոզ խօսքեր է Նիւ Եորքի հայ գաղութի եկեղեցիին մէջ:

Երեքշաբթի օր պատուիրակութիւնը Նիւ Եորքէն ճամբայ ելած գնացած է Վաշինկթըն ուր նախագահ Րուզվելթին ներկայացուցած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի գրութիւնն ինչպէս հեռագրով հաղորդուած էր և հրատարակած էինք Արմենիայի նախորդ թուով, կաթողիկոսի գրութեան հետ մէկտեղ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԷՋՄԸ ԶԱՐԴԻ ՕՐԵՐԷՆ

Պրն. Յ. Մալխասիւն

Աստուծոյ սիրոյն, ոտքդ պահեմ, բաց դուռը որ ձեզի գանք. ահա ամբողջ կրակ ու բոց տեղացնելով կը մօտենայ կոր... Հայրիկը տակաւին շուկայէն չը վերադարձաւ, էրիկ մարդ չուէինք, կը վախճանք կոր, ձեր տունը մերինէն աւելի ապահով է, խնդրեմ բաց դուռը և աղատե՛ք:

95 չարագուշակ թուականին նոյ. 18 շաբաթ երեկոյ Կ. քաղաքն ալ կը մասնակցէր ընդհանուր ջարդին: Այն տարին ընթերցելու աւելի անողոք գտնուած էր քաղաքացիներուն՝ սոսկալի ցուրտ եւ բաղաւթաւոր ուրիշ տարիներուն սաստիկ ձմեռ մը ընելով, սակայն այն օրը հակառակ մի քանի օրուան անդադար տեղացած ձիւնին՝ թէպէտ փոքրցները

Պատուիրակութիւնը Վաշինկթընէն վերադարձէն յետոյ ներկայ պիտի գտնուի Միջազգային Խաղաղութեան 10րդ Համաժողովին օր Պոստոն մէջ կը գումարուի այս տարի եւ իր նիստեր սկսելով հոկտ. 3ին, պիտի տեղ մէկ շաբաթ: Ինչպէս յայտնի է, ուրիշ անգամներ ալ Խաղաղութեան Համաժողովին մէջ հայկական խնդիրը համակրական ընդունելութիւն գտած է եւ ի նըպաստ անոր որոշում տրուած է կը յուսանք որ այս անգամ ալ նոյնը կրկնուելով, աւելի ազդեցիկ կերպով իր ձայն բարձրացունէ Խաղաղութեան Միջազգային Համաժողովը:

ԿԻՐԿԻԱԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Ամեն Տ. Սահակ Ս. կաթողիկոսը սեպտ. 18/30ի ուրբաթ օր Օրմանեան Ս. Պատրիարքին հետ մէկտեղ հանդիսաւոր կերպով գնաց Երուսղի պալատն ուր սուլթանին ունկնդրութեան ընդունուեցաւ: Բանախօսութեամբ մը իր նրախտագիտութիւն յայտնեց իր ընտրութեան վաւերացման և սուլթանի ներկայութեան ընդունուելուն համար և յայտարարեց թէ իր հոգևոր իրաւասութեան տակ գտնուող հայ ժողովուրդը միշտ կաղթէ սուլթանի արեւադարձեան համար: Ապա Վաշինկթընի պատասխանեց

տիղմով ցերեկոտան, այս արգելք մը չէր անոնց ջարդի արշաւանքին համար. բաւական էր որ օդը մեղմ էր ու պայծառ. մանաւանդ զի շերտային աղօտ լուսինը տըխուր նշուներ կարճակէր սգաւոր քաղքին վրայ. միւս կողմէն Թիւրք խառնի-ճաղանճը սրուած կացինը հայ վիզերուն վրայ կը փորձէին առանց խտրութեան տարիքի, իրենց վայրագութիւնը կը վերջանար մատաղաւու աղջիկներն առեւանգելով իրենց վայրենի կիրքը յագեցնելու համար:

Տեսարանը սարսափելի էր: Զարդը ջուրէնէն հազիւ երեք ժամ անցած էր, ահա պաշտպանները Դահլիճէն տանն ալ կը մօտենար. անհամար էր ամբողջ զորս Դահլիճ իրենց տան պատշգամէն տեսած ու ահաբեկ եղած էր. մինչդեռ անոնք վայրենի վայնասուններ հանելով կը պոռային «Ձեր պապերուն տարիներով փափաքած ու չի հասած օրը դուք վայելցիք... յառաջ... Մուսամմէտի արժանի սաները նախ սպանել և ապա կոշտաւորել. խնայեցէք մանկամարդ աղ-

թէ գոհ եղած է տեղեկանալով թէ ուր որ հանդիպած է, ժողովրդին ներշնչած է հաւատարմական զգացումներ եւ հրամայեց այդպէս ալ շարունակել:

Սուլթանը Ա. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տուաւ Կիրիկիայի Ս. կաթողիկոսին և դանազան պատուանշան ներառաւ իր նախնական կաթողիկոսին հետեւող եկեղեցականներին և աշխարհականներին: Ամեն Տ. Սահակ կաթողիկոսն այցելութիւններ տալէ յետոյ պալատական բարձրաստիճան մի քանի անձնաւորութիւններ, հանդիսաւոր թափօրով վերադարձաւ Գում, գարու Երուսղէմատունն ուր կը բնակի:

— Սուլթանը Կիրիկիայի Ս. կաթողիկոսին Կ. պոլիս երթալու թոյլտուութեան հրամանը ղրկած ժամանակ 5000 զրուշ ալ ճանապարհածախք ղրկեց է եղբր:

— Կիրիկիայի Ս. կաթողիկոսին Կ. պոլիս ուղևորութիւնն, ինչպէս կերևի, այժմէն սկսած է արդիւնաւոր լինել Սիսի աթոռին համար: Գանիններ խոտացած են իրենց դրամական աշակցութիւն Ս. կաթողիկոսի կրթական և եկեղեցական մտադրութիւններին: Այսպէս Թափալեան եղբայրները, Ս. կաթողիկոսին ջմիւռն հանդիպած միջոցին, Նորին Ամենապատուութեան խոստացեր են տարեկան 120 ոսկի նուիրել Անթաքիայի գիւղական վար:

Ղիկները որոնք մեծ դեր ունին կատարելիք հանգէպ երիտասարդութեան... եալա... և ասոր կը յաջորդէր սուրբերու շաչիւնը, հրացաններու բոցալից պայթիւնը, կացիններու միօրինակ իշուածքը փայտէ հաստ դուռերուն՝ որք ջարդ ու բուրդ կը լլային. և ամէն քայքայուած տուներէն խեղճ կիններու աղիտ զորս վայնասուններ երբեմն երբեմն հովին ուժգին փշուռ կը հասցնէր Դահլիճի հետ ուրիշ դրացի օրիորդներուն առկանէն վար որոնք շուարուն, մոլորուն կը դողային ի լուր այն սրտածմիր ճիւղերուն:

Դահլիճը հազիւ 16-17 տարեկան աղւոր աղջիկ մըն էր. սե ու խոշոր աչքերուն վրայ սե յօնքերը վերջին ճարպիկութեամբ տեղաւորուած էին եւ իր նուր հասակին չեմ գիտեր երիտասարդութեան ի՞նչ զգլխիչ բան մը միացած էր որով պաշտելի դարձուցած էր զինքը շրջապատողներուն. իր սե մազերը առատօրէն ուսերէն կիջնային մինչև մէջքէն վար: Այս գիմազմային գեղեցկու-

ժարաններին նպաստելու համար Ունեհան վսեմ. Արիկ էֆենտին խոտացրե է խոյոր գումար մը նուիրել Սիսի Եթուրի կրթական պետքերին համար, ճատեան վսեմ. Յակոբ պէյ մտադրութիւն յայտնեմ է Սիսի վանքին նուիրել Ֆրօրիաի մէջ իր ունեցած ընդարձակ ագարակը Այնթապցի բարեսէր մը խոստացեր է Այնթապի մէջ բաւական ընդարձակ հողեր նուիրել նոյն քաղաքին մէջ կըրթական բարձրագոյն հաստատութիւն մը հիմնուելու համար եայլն:

— Ս. Կաթողիկոսը մեծ Եպարքոսին և Բ. Դրան բարձրաստիճան պաշտօնատարներին ալ այցելութիւններ տուաւ եւ կրիկեան թեմերին հետագորով հրամայեց որ եկեղեցիներին մէջ բարեմաղթութիւններ ընեն սուրբանին համար:

(Աւագ ձեզ Սասուն, Մոսկւ, Վան եայլն, որ ձեզ կոտորել տուողի կեանքի երկարութեան համար աղօթելու օտարաշուք են այժմ ձեր եղբայրներ այն երկրի մէջ որ մեր ազգութեան պաշտպանութեան համար առիւծներ անուցած է . . .)

“ԱՐՄԷՆԻԱ” Ի

ԳՍԱՆԱՄԵԱԿԻ ՆԱԽԴԵՍ

ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻՆ ՄԷՁ

Ուստր (Մէսս.) 21 սեպտ. 04

Նշանաւոր տեղ մը պիտի բռնէ սեպտ. 18ի օրը ամերիկահայոց տաւրեգութեան մէջ. Այդ օրը Ուստրաքանակ հայ ազգայինք համախմբուած Ս. փրկչի Ազգ. Ժողովարանին մէջ, կուգային իրենց անկեղծ համակրանքը յայտնել առ ԱՐՄԷՆԻԱԻ Խմբագիր Տիար Մ. Գորթութեան, որուն պարկեշտ դերը Հայ ազգի վերածնութեան գործին մէջ ծանօթ է բոլոր Հայերուն:

Ըստ յայտարարութեան կարգադիր յանձնախմբին, հանդէսն եղաւ կի ընկու համար իրաւ որ ջանք խընայած չէին: Իրիկուան ժամը 6,30ին հանդէսը բացուեցաւ Տիար Գ. Մա. նուկեանի ատենապետութեամբ եւ

խուռն բազմութեան մը ներկայութեամբ: Տիար ատենապետը Հայրենիքի ճշմարտագէտ ծառայող այդ անկեղծ զինուորը՝ որուն ներկայութիւնը ժողովին վրայ վեհ տպաւորութիւն մը կը ձգէր, հակիրճօրէն քանի մը խօսք Տիար Գորթութեանի կենսագրութեան խօսելէ յետոյ, կարգը նուազածու խումբին տուաւ եւ նուագէն յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Օր. Ե. Նեմէնեան: Օրիորդը սքանչելի կերպով արտասանեց «Արմէնուհայոց հաւաքանքն ի Հայաստան»ը, անոր հետ շինական զգացումներով ու պարզ շնչերով: Եւրոպէ յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Տիար Մ. Գ. Պէրպէրեան համակրական նամակներու ընթերցման համար, որոնք շրջաւորէին Տիար Գ. Մ. Մարկոսեանէ եւ Արամ Աշոտէ, ի պատասխան կարգադիր յանձնախմբին անոնց շրջած հրաւիրագրերուն: Յիշեալք ցաւ կը յայտնէին բանաւոր պատճառներով այդ օր ներկայ չի կրնալ գտնուելուն համար և միանգամայն անկեղծօրէն կը գնահատէին Տ. Մ. Գորթութեանի համար ցոյց տրուած համակրական այս հանդէսը, շնչելով անոր կարեւորութիւնը: Նամակներու ընթերցումին յաջորդեց Տիար Գ. Մարգարեանի եւ Կ. Սանթրոյեանի «Յաւա՛ր, Հայրենի» խմբերգը, գնահատութեան արժանի:

Կարգը Տիար Յովսէփ Սարաֆեանին էր (Նիւ-Եորքէն հրաւիրուած) որ ծափահարութիւններու մէջ բեմ բարձրացաւ. Ժողովուրդը միահամուռ կ'սպասէր անոր ատենախօսութեան: Տիար Սարաֆեան իրեն յատուկ անկեղծ հայրենասէրի մը ոգեւորութեամբ (որը հազուագիւտ է) խօսեցաւ ներկայներուն մօտաւորապէս քառասուն վայրկեան. ինք՝ Տիար Գ. Մարգարեանի եւ հայրենասէր մը՝ որ սկիզբէն ի վեր Արմէնիայի անկեղծ գաղափարակից, Գերմանական և առատաձեռն օգնող մը հանդիսացած է, Արմէնիայի արժանաւորութիւններն ու անոր խմբագրի փորձուած անկեղծ հայրենասիրութիւնն ու անվատ գործունեութիւնը:

Նը մատնանշելէ յետոյ, վերջացուց իր ատենախօսութիւնը անվերջ ծափահարութիւններու արժանանալով: Անկէ յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ քաղաքիս ծանօթ միակ Հայ երաժշտուհին, Օր. Ֆ. Ա. Բարակեան: Ազնիւ համեստ Օրիորդը ամերիկահայ տարրին մէջ իրեն համաբաւոր երգիչ ճանչցուած է. ճանչցում է նոյնպէս օտարներու մէջ և գնահատուած: Օրիորդը այդ իրիկուն ևս կուգար պահ մը ժողովին ունկնդիրները երաժշտական աշխարհը փոխադրել իր գեղանի ու ներդաշնակ, թրթռուն ձայնի ազդեցութեամբ: Հիանալի էր ան պարզապէս, Գանի մը վայրկեան սրահին մէջ լըռութիւն կը տիրէր. միայն Օրիորդին գեղեցիկներէն էր որ կը լսուէր իւր եղբորդ տեղը մանտօյնի մեղկ ու հնչողութիւնը ձայնի ընկերակցութեամբ, որը կրկնուեցաւ ներկայներուն անզուսպ խլացուցիչ ծափահարութիւններու ստիպմամբ: Օրիորդին զգլխից երգէն յետոյ, բեմ հրաւիրուեցաւ Ամերիկահայոց ամենաշնորհ բարեկամ Օր. Արիս Սթոն Պլաքուէլ:

Օրիորդ Պլաքուէլ այսպէս սկսաւ «Շնորհակալ եմ որ այս հանդէսին ատենախօսելու հրաւիրուած եմ. ա. սիկա ինծի պատիւ մը կը համարիմ: Պր. Յովսէփ Սարաֆեան կը տեսնեմ թէ քսան տարի Ամերիկա մնալովը հանգերձ իր հայրենի լեզուն մոռցած չէ և շատ ազգու կերպով կրնայ խօսիլ Ուրախ պիտի ըլլայի որ ես ալ հայրենի գիտցած ըլլայի անոր ատենախօսութիւնը հասկնալու համար: Պր. Գորթութեանի նկատմամբ շատ անգամներ լսած եմ իր աշակերտներէն. անոր լաւ հայրենասէր մը, անկեղծ գործիչ մը ըլլալուն լաւ տեղեկ եմ: Ես անոր աշակերտներէն քանին որուն ծանօթացած եմ. բոլորն ալ պատուաւոր ու ազնիւ երիտասարդներ գտած եմ, ուրկէ կրնամ հասկնալ Պր. Գորթութեանի ազնիւ ներկարգի մը տէր ըլլալը: Արդէն «Ժառն իր պտուղէն կը ճանչցուի»: Ես ալ իր աշակերտներէն կը ճանչնամ Պր. Գորթութեանը: Այս օրուայ երախտագիտական այս ցոյցը այդ

մարդուն հանդէպ՝ արժանի է ամէն գնահատումի. ուրախ պիտի ըլլայի որ այս հանդէսէն նիւթական օժանդակութիւն մը ալ հասցնէիք Պր. Գորթութեանին, որով աւելի գնահատած պիտի ըլլայիք անոր արժանիքը և գործը»: Օրիորդ Պլաքուէլ իր այդ փափաքը անձնականապէս գործադրեց հինգ (5) տղարի գումար մը նուիրելով Արմէնիայի եւ վերջացուց իր խօսքերը ծափահարութիւններու մէջ: Անկէ յետոյ հրաւիրուեցաւ հանդէսին նախագահը՝ տեղւոյ Առաջնորդական Տեղապահ Արթ. Արսէն Վրդ. Վեհուհին, որ շատ մօտէն ծանօթ ըլլալով Պր. Գորթութեանին, ցոյց տուաւ թէ ան որչա՛փ զոհարարութիւններ ըրած է քարոզելու համար իր աղատական գաղափարները հայ ժողովուրդին մէջ. ան եղած է, ըսաւ, հին ժամանակներէ ի վեր աղգալին անվատ գործիչ մը և արտասահմանի մէջ հայ յեղափոխական լրագրութեան հիմնադիրը. ուստի կարժեք Հայ ազգը իր երախտագիտութիւնը ցոյց տայ և գործնականապէս ալ օգնէ անոր:

Հանգանակութիւն մը բացաւ ի նըպաստ Արմէնիայի որուն արդիւնքը եղաւ 284,75 (երկու հարիւր ութսուն և չորս տուար և 75 սենդ), որուն 200 (երկու հարիւր) տուարը նուիրեց Տիար Յովսէփ Սարաֆեան: Հինգ անձինք ալ Արմէնիայի բաժա. նորդ արձանագրութեան:

Օր. Բ. Նեմէնեան արտասանեց «Ձերնի հատիկներ»ը, ցոյց տալով ժողովուրդին «Միութիւնը զօրութիւն է» ի նշանաբանը: Նուագէ մը յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Տիկ. Հայկանոյ Ս. Ջաքարեան (հրաւիրուած փրօկտէսէն) ճառախօսելու: Յարգելի Տիկնոյ այս ճառը՝ պիտի ըսեմ թէ հանդէսին ամենալաւագոյն մէկ մասն եղաւ. ունկնդիրներու ուշադրութիւնը բոլորովին յափշտակած գրաւած էր մինչև անոր լրումը. ընտիր խօսքեր՝ գեղեցիկ արտասանութեամբ: Այդ ճառը կարժէ որ հրատարակուի Արմէնիայի էջերուն մէջ: ձեզ կը շնորհակալ լինեմք ի հրատարակութիւն: Տիկին Ջաքարեանի ճառը:

Թեան կը միացնէր օրինակելի պարկեշտութիւն մը, ազնիւ նկարագիր մը որ զինք տիպար աղիկ կը ներկայացնէին: Դպրոցէն ստացած միջակ դաստիարակութիւնը ինքնօգնութեամբ մշակած էր. ի մի բան՝ այս ամէնով Շահնար համեստ հրեշտակ մըն էր:

Սակայն այն օրը Շահնար կորսնցուցած էր իր սովորական պաղտախնդրութիւնը. հայրիկը տակաւին շուկայէն վերադարձած չէր. շուկայի աղէտալի վիճակը փախող վիրաւոր Հայրենի իմացած էր, հիմայ գիշերը կ'սկսէր, թիւրք խուժանը հայ թաղերը անապարած էին. ուստի հօրը սէրը, այսինքն «արդեօք ի՞նչ եղաւ» ի սրտաշուքը, քովը եղող մօրը ողբ ու կոծը, անգին երկու պըտըլի քոյրերուն լացը շուարեցուցեր էին խեղճ աղջիկը. ի՞նչ ընէր, որո՞ւ գիծէր, կանխահաս վտանգը իրենց ալ կապաւնար. քիչ յետոյ վայրենիներուն ձեռքը պիտի իյնային. երեւակայութեան առաջ կը սոսկար, իրականութեան մէջ պիտի բոլորովին խեղադարձէր: Թաղին մէջ երիտասարդ

և կամ էրիկ մարդ մը գրեթէ չկար, որ շուկայէն իր ընտանեկան յարկը վերստանալու բաղձն ունեցած չէր. այն կատաղի ամբողջի դիմադրող եւ կամ իրենք զիրենք պաշտպանող մէկ հայ տուն մը չը նշմարեց, այլ ամէնքն ալ ստիպեալ սրտագող խօսքերով կը յանձնուէին եւ շատ չ'անցած մորթուելուն աղետալ կէս կոկորդային ձայները կը լսուէին. ի՞նչպէս կը դողդղար Շահնարը. նա ձեռքը պահ մը իր մայրը, քոյրերը մութ սենեակի խորշին մէջ, ելաւ վեր պատշաճ մը որ կարծես երկտրական լոյսերու մէջ կը փայլէր, քանի որ շատ մօտէն մի քանի տուններ հոյ ճարակ դարձեր էին. նա շուքեց նայիլ Թիւրք խուժանին վրայ, այլ իր մեղամաղձօտ ախարկը նետեց հեռուն, գիծացի Հայոց թաղը ուր թշնամին տակաւին չէր յանգնած իր մանգաղն ու թուրը փորձելու. ի՞նչ ուրախութիւն եւ ի՞նչ մխիթարութիւն. հոն նշմարեց Հայ մը, ճիշտ իրենց տան գիմաց բնակող Նազարէթ աղան, տարիքով քառասուն, աղուամաղ Հայ մը. ու

րախտութիւնը չափ ու սահման չունէր, կարծես զայն պահապան հրեշտակ մը սեպեց և ուրախութեամբ վար վազեց իր մօրը աւետիս տալու «մայր, մի՛ լար, ազատեցա՛նք» ու նորէն վեր թռաւ:

Նազարէթ աղան ճարպիկութեամբ մը կոտորածի սկսելէն մի պահիկ առաջ իր խանութը կ'զգուէր տուն փախած էր, և հիմա ազատուողի մը մխիթարութեամբ մուշտակի մէջ փաթթուած, տանը տունիքը ելած էր հեռուէն հեռու դիտելու ամբողջ ու գործուած ոճիւնները. կերեւակայէր արդեօք թէ սուղ ինչ յետոյ ամբողջ ընտանեօք հոյ սոյո ճարակ պիտի ըլլային. ո՛չ ամենեւին, աւերածուած բոլոր իր տունէն բաւական հեռու էր. սրտով հանգարտ չունէր մ'առաւ լիաթոք և հատնելու մօտ սիկարը նորոգեց: Ահա այդ սիկարի բոցը Շահնարը արթնցուց. հասկցաւ թէ Նազար աղան հոն էր, հոն, ու աղաչեց «Աստուծոյ սիրոյն, ոտքդ պազենեմ, բայց դուռը որ ձեզի գանք, ահա ամբողջ կրակ ու բոց տեղացնելով կը մօտենայ կոր... հայրիկը տակաւին շուկա

յէն չվերադարձաւ. էրիկ մարդ չունէր, կը վախնանք կոր, ձեր տունը մերկէն աւելի ապահով է. խնդրեմ, բայց դուռը և ազատէ զմեզ:»

— Բայ՝ խեղդեցար, աղիկ, միթէ կը բանամ դուռս որ գող մարդասպանները ներս հրաժցուեն. կորսուեցէ՛ք, ի՛նչ հոգս, ինչո՞ւ պէտք, գացէք ուրիշ տուն փախէք:

— Նազար աղաս, բայց դուռը, ո՛չ, ազատէ. ազատէ զմեզ, գոնէ ընկերուէ՛ր վէրժիկի սիրոյն համար:

— Նրկար մ'ընե՛ր. ես տունս արիւնջ չեմ կրնար կոխել. հայրդ թող շուկայէ՛ք դար զձեզ պաշտպանելու:

— Անսիրտ... անգութ... պոռ... Դահնար յուսահատ և յուսախաբ այն տունէ՛ր որ ալ Նազար աղան ձեռքերով խօստական պատասխաններ տալով վաղ կը կիշնար իր ընտանիքին մօտ. գոնէ Շահնարի նեղացուցիչ թախանձանքէն զԱրմէնիայի կերպարայն պատասխանատու:

(Շարունակելի)

ՎԱՇՏԱԿ

Այս արդարակորով ինքնակալի վը-
նեմ նպատակն այն է, որ իւր հպա-
սակ ժողովուրդները՝ հայ, պարսիկ
այլն, ձեռք ձեռքի տուած՝ միաբան
ոտով աշխատեն երկրի բարիքաւաճ-
ման ու պետութեան առաջադիմու-
եան համար։ Այս լուսամիտ վեհա-
ետն, իրանի գահը բարձրանալու
ողանիկ օրից մինչ այժմ, աւելի քան
հարիւր պետական ու ազգային
պրոցններ է բացել իրանի զանազան
աղաքներում ու կարևոր համար-
ած այլ և այլ տեղերում, որով տա-
սկոյս չկայ թէ ապագայում մեր
ընթերցողը մեծամեծ օգուտներ
իտի քաղէ այդ կրթական հաստա-
ւութիւններից, և ազգային արտա-
ն ձեականութեանց խտրութիւն-
ըրը, օրենք բնաւ կապ չունին իւ-

կական կրօնի հետ, պիտի վերանան
իրանի ամբողջ ազգաբնակչութեան
միջոց:

Ազգային միութեան կապը ամրա-
պնդելու համար, իմ կարծիքով, երկու
բան կարևոր և անհրաժեշտ է. ա.)
ռամիկ ժողովրդին հասկանալի լեզուով
փոքրիկ գրքոյկներ հրատարակել վա-
ճառականութեան, արհեստի, կրթու-
թեան և այլ այսպիսի նիւթերի վե-
րաբերմամբ, որոնք կարող կը լինին
օգտակար լինել ժողովրդին. բ.) հը-
րատարակել պարբերական թերթեր
և ոյժ տալ նրանց զարգացման, ո-
րոնց կոչումը կը լինի կրթել ժողո-
վրդին և միութեան կապ հաստատե-
լով ազգի մէջ, քարոզել միշտ սէր
դէպի ազգութիւնն ու պետութիւնը:

Ճշմարիտը խոստովանելով, այսօր
միակ թերթը, որ այս գնահատելի
ծառայութիւնը անում է ազգին, պատ-
ւական «Հաբլ-Օլ-Մաթին»ն է, որի
լուսամիտ խմբագիրն է Ն. Ս. Սէյեդ-
Ջաւադ-է-Ղի. Մօսկա-Օլ-է-Մաթին
պէս մի վստահելի անձնակազմութիւն
և որի վսեմ գաղափարն ու աշխար-
հայէն հայեացքը յօգուտ և ի պայ-
ծառութիւն իւր ազգի և իրանի բա-
րեխնամ կառավարութեան, նմանում
է մի լուսատու փարօսի:

Վերջացնելով խօսքս՝ նուիրական
պարտք եմ համարում ի սրտէ մաղ-
թել արեւշատութիւն ու փառաւոր
երջանկութիւն իրանի Օգոստոսիան
վեհապետին և Արքայական պանծալի
տան, մանաւանդ Նորին Բարձրու-
թիւն Ան-է-Ղի-ի Նախարարապե-
տին, որ իւր եզակի բարեմասնու-
թիւններով ու անկեղծ հայրենասօ-
րութիւնով համարում է ազգի բա-
րեքար ու պաշտպան կառավարու-
թեան, նաև մաղթում եմ երկնային
օրհնութիւն ու կարողութիւն պետա-
կան միւս բարձրաստիճան պաշտօն-
եաներին, որոնք ի ի հզօր խարխիւ
են պետութեան, ևս առաւել գործե-
լու յօգուտ և ի բարօրութիւն երկ-
րի: Ի մասնաւոր յիշելով Ն. Բ.
կրթական նախարարին — որին վեհ.
Շահնշահը բարձրագոյն բարեհա-
ճեց դէպի իւր հպատակ սիրելի ժո-
ղովրդի մատաղ սերունդն ունեցած
հայրական զթառառ սիրոյն համար
ընտրել ու նշանակել այդ կարևոր
պաշտօնի մէջ — մաղթում եմ նրան
աւելի եռանդ ու կարողութիւն ըստ
արժանւոյն իրականացնելու իւր վե-
հափառ տիրոջ ու ազգի յոյսերը մի-
անգամայն:

Ապա վայելելով թէյ և անուշեղէն-
ներ, Նորին Սրբազնութիւնը ընկե-
րակցութեամբ ընկերութեանս մի
քանի նշանաւոր անդամներին այցելեց
Ազա Շէյխ Մահմուդ Շամս-Օլ-Օլա.
մային, որ հիւանդութեան պատճա-
ռով անկարող էր գտնուած անձամբ
մասնակցել ժողովին. յետոյ այցելելով
կլիբի զանազան բաժանմունքներն
ու դպրոցի բոլոր դասարանները՝
ժամը 7 1/2-ին վերադարձաւ իւր բնա-
կարանը: Ժողովականները դո՛ւսըր-
տով մեկնեցան, տանելով իրենց հետ

չափազանց քաղցր տպաւորութիւն-
ներ:

Թարգմանեց կալկաթայում հրա-
տարակող «Հաբլ-Օլ-Մաթին» թեր-
թից:

Նոր—Ջուղա, 25 Յուլիսի 1904

Յ. Տէր Կ. Յորդանանեան

ԲԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Բարիդի հայ եկեղեցիին հոկտ. 2ին
օծուած լինելը հրատարակած ենք
արդէն նախորդ թուով: Այս անգամ
Բարիդէն մեզ հաղորդած են հետեւե-
լի մանրամաս տեղեկութիւններն ալ:

«Տեղւոյ Պատ. Հոգաբարձութեան
ատենապետ Տիար Աթանիկ Էգնայ
եան նորաչէն եկեղեցիի օծման հա-
մար յատկապէս հեռագրով հրաւի-
րած էր Գեր. Գեորգ Եպ. Իւթիւճե-
եանն որ հեռագիրն ստանալուն հե-
տեւել օրը, հինգշաբթի, Մանչեսթրէն
մեկնելով ուրբաթ երեկոյ հոս հասած
և հարկ եղած պատրաստութեանց
անմիջապէս ձեռնարկելով Արժ. Տ.
Վառապետի քահանայ ֆիպարեանի
աշակցութեամբ, կիրակի օր (հոկտ.
2), բարեկենդան վարագոյ Պ. Խա-
չի, մեծաշուք հանդէսով կատարուե-
ցաւ օծումն նորակերտ հոյակապ տա-
ճարին, նուիրելով զայն յանուն Սըր-
բոյն Յովհաննու Մկրտչին, ի յիշա-
տակ հոգւոյ ծնողին եկեղեցւոյն
Տիար Աղեքսանդր Մանթաշեանցի:

Նորակերտ տաճարն այս հանդի-
սաւոր օծման առթիւ լցուած էր ազ-
գայնոց և օտարաց բազմութեամբ.
ներկայ էր Տիար Մանթաշեանցի
հետ և վսեմ. Տիար Կարապետ Եզ-
եանց. նաև լրագրաց թղթակիցք
և այլն:

Գեր. Իւթիւճեան յատուկ քաղո-
ղով մը օրհնեց եկեղեցւոյն Տիար
Մանթաշեանցն ու ժողովուրդը, յոր-
դորելով զամենքն ի սէր եւ ի միու-
թիւն, Հանդիսաւոր բարեմաղթու-
թիւններ կատարուեցան վառն անսա-
սան պահպանութեան առաքելական
Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի եւ վե-
հափառ Հայրապետի. Պատարագէն
վերջ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ
Տիար Մանթաշեանցի ծնողաց հոգ-
ւոյն համար: Արարողութիւնն օր ըս-
կուած էր ժամը 7ին, աւարտեցաւ
1ին: Կիրակիէն ի վեր Բարիդցի շատ
ընտանիքներ խումբ խումբ կայցելեն
Ժան-կուստի փողոցի Հայոց եկեղե-
ցին:»

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Նաւաստիներ և ծովափներին վը-
րայ ու մթերանոցներին մէջ աշխա-
տողների գործադուլը ամիսուկէս տե-
ւելէ յետոյ՝ գրեթէ իրաւախոհու-
թեամբ մը վերջացած լինելով, չոգե-
նաւային ընկերութիւնները հոկտ.
8էն ի վեր նորէն սկսած են սովորա-
կանին համեմատ հետզհետէ կանոնա-
ւորապէս ճամբայ հանել Մարսէլէն
իրենց չոգենաւոր:

— Մարսէլի մէջ կազմուելիք գաղ-
թային մեծ Արուեստահանդէսին հա-
մար որ պիտի բացուի 1906 թուա-
կանի մայիսին, երկար վիճաբանու-
թիւններէ յետոյ վերջապէս որոշուե-
ցաւ տեղը: Պիտի կառուցուի Բրատսկի
ճանապարհին վրայ գտնուող Բուէի
մէջ, մինչև այժմ գինւորական մարզա-
րանի յատկացած ընդարձակ տեղին
վրայ:

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԱՐՄԵՆԻԱ»ին

Շնորհակալութեամբ կը հրատա-
րակենք Արմէնիային նպաստելու հա-
մար մեզ հասած հետեւեւ նուիրա-
տուութիւնները:

Մ. քաղաքէն մի լուկեաց Հայ
80 ֆրանք: Սան Բաշոէն Տէմիրճե-
եան 30 ֆր., Մ. Շահպաղեան 20
ֆր., Յ. Գասպարեան 7 ֆր. եւ 55
սնդմ., և Մ. Խօրուխեան 2 ֆր. եւ
50 սնդմ.: Նիշ Եոթքէն Տօքթ. Յ.
Թօփրահանեան 10 ֆր. և Յ. Համալ-
եան 5 ֆր.: Ուշեղ Հօպօքնէն Կ.
Չանգալեանի և Տ. Գաղաղեանի միջո-
ցով կատարուած գորգի վիճակահա-
նութեան հաշուէն (որ հրատարակ-
ուած է Արմէնիայի նախորդ շրջանի
43րդ թուով) միացորդ ապառիկ
զանձուած 5 ֆր. և 20 սնդմ.: Ուշեղ
դաւաղէն Յ. Ժ. 5 ֆր. եւ Գանիրէն
Պ. Պ. Կ. 5 ֆր.:

ՓՈՔՐԻԿ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Գուգիւն. Տ. Կ. — Օտար երկրի նա-
մականիւնները արժէք չունին հոս: Հաճե-
ցէք իմացուել թէ որի՞ յանձնեք կամ
ի՞նչ ընենք ձեր զրկած 2 ֆր. 15ի ու-
մանական նամականիւնները: Ինչո՞ւ դրամը
չըրկել փոստի միջոցով մանուսով որ ա-
ւելի ապահով և աւելի աժան կը լինի:
Դրամը կը յանձնէք այդտեղ ուղարկա-
լան փոստին, նոյն իսկ եթէ 1 ֆրանք
ալ լինի, նա ձեզ կուտայ մի ստացագիր
եւ կաղաքարէ Մարսէլի փոստին որ
մեզնէ ստորագրութիւն մը եւ 10 սան-
դիմ առնելով կը վճարէ մեզ: Այդ կեր-
պով դուք ոչ թէ ձեր նամակ ապահո-
վագրելու, ալ նամակ գրելու ալ պէտք
չէք ունենար. 10 սանդիմնոց փոստա-
յին քարտով մ'ալ իմացուէք մեզ, բա-
ւական է. նոյն իսկ կրնաք մանուսար-
տի կտրօնի (coupon) վրայ գրել ձերա-
պէս:

ԹԻՒՐԻՔԻԱԷՆ (ՈՒՐԵՐ)

Կ. պօլիս լուր հասած է որ Աթիւն
փախած են քաղաքական յանցանքով դա-
տապարտուած 8 արքայականներ: Փախ-
չողներին մէջ կը գտնուի ազգեցիկ Ալ-
պանացի մը, Սէլիմ պէյ, որ Արշիպեղա-
թոսի կառավարիչ Ապտին փաշայի եղ-
բայրն է:

— Բ. Դրան և Վատիկանի միջև ե-
ռանդուն կերպով թղթակցութիւններ կը
փոխանակուին: Դիւանագիտական շրջա-
նականներին մէջ կը կասկածին որ Թիւր-
քիան մէջ կաթոլիկներէ պաշտպանու-
թեան խնդրին կը վերաբերի:

Սուլթանը Մէհմետին մեծ պատուա-
նըշանը շնորհեց Կոզլի և Մէրիտ տէյ վալ
կարգինաւորին: Այդ իբրև ապացոյց մը

նկատուի թէ Վատիկանի և Դրան միջև
կատարուող բանակցութիւնները լաւ ըն-
թացքի մը մէջ են:

— Ամէն մէկը 517.500 ֆր. արժէ-
քով 4 գործիւնաւորի շինութեան հա-
մար Գրէօզօր ֆրանսական նաւարանի
հետ բանակցութիւնները վերջացած ե-
սուլդանէն վաւերացուած են: Անգլիայ
և Իտալացի մրցակիցների դէմ սուլդա-
նին կողմէն նախընտրութիւն տրուելու
ֆրանսական նաւարանի մը: Ֆրանսացի
ները յաջողութիւն մը կը համարին ի-
րենց արհեստագիտութեան համար:

ՌՈՒՍԵԻՃԱՐՈՆԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Մուքտէնի մօտ ուսու և ճարտիցի յո-
ռաջապահ զօրքերին միջև ընդհարու-
նեւ անպակաս են այս միջոցին. բայ-
մեծ ճակատամարտը դեռ չէ եղած: Քու-
րօքի զօրավարը կը ջանայ Լիաօ-Նան
արեւելեան կողմէն առաջանալով զօր-
վար Գուրօբաղիին բանակը պաշարել
անոր նահանջի ճամբան կտրել. բայց ի-
այդ ծրագրի դժուար գործադրութեան
մէջ դեռ չէ կրցած յաջողիլ: Ընդհակա-
ռակ, Ռուսիան հետզհետէ զրկու-
ղօրքերով ինքզինք բաւական զօրաց-
ալով զօրավար Գուրօբաղիին, յարձ-
կողական դիրք բռնել սկսած և դէ-
լիաօ Նանի յառաջանալով, ճարտիցի
րի գրաւած ռազմագիտական մէկ կ-
րեւոր կէտը: Պիանա բուժա, յաջողա-
յետ առնել. թէ և միւս կողմէ ալ կըտ-
թէ ճարտիցիներն իրենք առանց ընդդ-
մութեան յետ քաշուած են Պիանա
ճան, իրենց որդած մէկ ծրագրի
մեծատ: Ամեն պարագայի մէջ հաւան-
կան է որ նորէն մեծ ճակատամարտ
մը լուրեր պիտի հասնին քիչ օրէն:

ԽԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմէնի-
աւ կընդունին ծանուցումներ հրատա-
րելու համար. անոնք որ պէտք կու-
նան Արմէնիայի միջոցով մէկի դիմում
եւ կամ մի բան յայտարարել, պարտա-
նք ընդունել իրենց ծանուցումները,
լրագրական սովորութեան: Ծանուցու-
մների գինը Նշանակուած են Արմէնի-
ականացի, տաւի՞ վրայ հաշուելով. 1 ֆ-
կաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանդ-
է 1 բոլորգրի համար 1 սանդիմ: 3
գլխագրութիւն ծանուցումի գինի ֆ-
%ին 10 զեղչ կը լինի: 10 և աւելի
գլխագիր դրուելիք ծանուցումի գինի ֆ-
րայ 0/0ին 30 զեղչ: Սակարկութիւն
դրուելիք:

Մ. ՓՈՔՐՈՒԳԱԼԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ ԳԱԶԻԻԵԻ ՄԷ

Կը ծանուցանենք որ Մ. Փոքր
գալեանի հրատարակած տետրա-
րէն գնել ուղղութիւն Եգիպտոսի
լրագրաւորին Գահիրէի մէջ կը
գնել զանոնք Հայոց Հաւաք-Լիւթ
ցատունէն ճիշդ միւսնոյն գնով որով
ծախսին մեզ մօտ Մարսէլի մէջ:

ՅԵՐԵՆ—ԻՄՐԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՔՐՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փոքրագալեան
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi